

Aluehallintovirasto

Etelä-Suomi
Hallintopalvelujen vastuuyksikkö

LAUSUNTO

ESAVI/5508/0002/2014

18.7.2014

Valtiovarainministeriö

VM035:002014

Lausunto Hallituksen esityksestä laiksi kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämisestä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista

Etelä-Suomen aluehallintovirasto esittää lausuntonaan asiakohdassa mainitusta asiasta opetus- ja kulttuuritoimi-vastuualueen ja peruspalvelut oikeusturva ja luvat vastuualueen lausunnoista ilmenevän.

Ylijohtaja

Anneli Taina

Taluspäällikkö

Pasi Katajisto

LIITTEET opetus- ja kulttuuritoimi-vastuualueen lausunto,
peruspalvelut, oikeusturva ja luvat-vastuualueen lausunto

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIKASTO

puh. 029 501 6000
fax 03 570 8002
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi/etela

Hämeenlinnan päätoimipaikka
Birger Jaarlin katu 15
PL 150, 13101 Hämeenlinna

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9
PL 110, 00521 Helsinki

Kouvolan toimipaikka
Kauppiemiehenkatu 4
PL 301, 45101 Kouvola

11.7.2014

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Hallintopalvelujen vastuuyksikkö

Viite: VM035:00/2014

LAUSUNTO LUONNOKSESTA LAIKSI KUNTIEN VELVOITTEIDEN JA OHJAUKSEN VÄHENTÄMISESTÄ JA MONIALAISTEN TOIMINTAMALLIEN TUKEVISTA KOSKEVISTA KOKEILUISTA

Kunnille on annettu tehtäväksi lakisääteisiä yksilöllisiä palvelusuunnitelmia erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon eri palvelujen osalta ja myös muun muassa opetusallalla. Jotkin viranomaispäätökset tukeutuvat ja liittyvät asianomaiseen palvelusuunnitelmaan, esimerkiksi perusopetuslain 17 §:n 2 momentin päätös erityisen tuen antamisesta.

Hallituksen esitysluonnoksen perustelujen mukaan kuntakokeilujen tavoitteena on helpottaa kuntien palvelujen järjestämistä ja tuottamista ja samalla turvata palvelut lainsäädännössä asetetut vaatimukset toteuttaen. Kokeilun tarkoituksena on edistää asiakaslähtöisten ja moniammatillisten toimintamallien luomista ja käyttämistä kuntien lakisääteisiä palveluja järjestettäessä ja tuotettaessa. Toiminnan suunnittelussa edistetään asiakkaan elinolosuhteita ja yksilöllisiä tarpeita koskevan tiedon käsittelyä asiakkaan edun mukaisesti ja turvaten hänen yksityiselämänsä ja henkilötietojensa suoja.

Yhteiset palvelusuunnitelmat

Lakiluonnoksen 4 §:n 1 momentin mukaan yksilöllinen palvelusuunnitelma voitaisiin yhdistää yhteen tai useampaan muuhun yksilölliseen palvelusuunnitelmaan, jos yhdistämisen voidaan katsoa olevan asiakkaan palvelukokonaisuuden kannalta perusteltua. Yhteiseen palvelusuunnitelmaan saisi kuitenkin kirjata vain tietoja, jotka ovat tarpeellisia palvelukokonaisuuden kannalta.

Kukin moniviranomaisyhteistyön osapuoli laatisi edelleen luonnoksen 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut yksityiskohtaiset, yksilölliset suunnitelmat, joita säädökset sekä oma toiminta sisällöllisesti edellyttävät. Momentissa tarkoitetuista lakisääteisistä suunnitelmista suurin osa koskee sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa. Suunnitelmia varten tarvittavat asiakasta koskevat tiedot talletetaan kutakin palvelua koskevaan rekisteriin. Suunnitelmat sisältävät usein yksityiskohtaista asiakasta koskevaa tietoa.

Oppilasta koskevat esitysluonnoksen 4 §:n 2 momentissa luetellut suunnitelmat, jotka voidaan asiakkaan palvelun toteuttamiseksi osittain yhdistää muiden 2 momentissa lueteltujen suunnitelmien kanssa, laaditaan pedagogisesta näkökulmasta. Niiden yhdistäminen samaa oppilasta koskeviin sosi-

aali- tai terveydenhuollon suunnitelmiin ei välttämättä toisi lisäarvoa, jotta osittainkaan yhdistäminen olisi perusteltua. Yhdistäminen saattaisi oppilasasioissa siten olla kokeiluun osallistuvilla kunnilla resursseja vaativa lisätehtävä, koska lakisääteinen pedagogiseen arvioon perustuva oppimissuunnitelma tai henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma on kuitenkin laadittava. Näihin saattaa sisältyä myös sellaisia oppilasta koskevia tietoja, joiden antamiseen sosiaali- tai terveydenhuollon käyttöön oppilaan huoltajat eivät edes suostuisi. Vastaavasti oppilaitokselle, jotta se voi tehdä omat ratkaisunsa oppilaan opetuksen järjestämistä varten, ei kuulu kaikki se oppilasta koskeva tieto jota muilla yhteistyöviranomaisilla on.

Lakiluonnoksen 5 §:n mukaan kunnan toimivaltainen monijäseninen toimielin päättäisi suunnitelmien yhdistämiskokeilun aloittamisesta ja määräisi, mikä kunnan virasto tai toimintayksikkö vastaisi suunnitelmien yhdistämiskokeilusta. Suunnitelmien yhdistämisen suunnittelu ja toteuttaminen voisi tapahtua monialaisena yhteistyönä asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti. Yksi yhteistyöhön osallistuvista ammattihenkilöistä toimisi asiakasvastaavana.

Opetus- ja kulttuuritoimen vastuualueen käsityksen mukaan oppilaan opetuksen järjestämiseen liittyvien suunnitelmien laatimiseen vaadittavaa pedagogista osaamista ei ole muilla yhteistyöviranomaisilla, joten opetustoimella tulisi myös mahdollisissa yhdistämistapauksissa säilyä oikeus tehdä omat ratkaisunsa oppilaan opetuksen järjestämiseen liittyen.

Perusopetuslain 17 §:n 2 momentin mukainen erityisen tuen päätös on hallintopäätös, jota ei sellaisenaan voi yhdistää muihin 4 §:n 2 momentissa mainittuihin suunnitelmiin kuten lakiehdotuksen 4 §:n 3 momentin perusteluissa todetaankin.

Nuorisotakuuta koskevan toimintamallin edistäminen

Nuorisotakuuta koskevan kokeilun osalta todettakoon, että nuoriso- ja koulutustakuu -käsitteiden määrittäminen ensi kertaa lainsäädännössä on selvyyden vuoksi paikallaan, vaikka se takuun toimeenpanoon osallistuvilla toimijoille lieneekin selvä.

Lakiesityksen 25 §:n otsake on sopimukset kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen yhteistyöstä. Pykälässä ei otsaketta lukuun ottamatta ole mainintaa sopimuksista tai mitä niissä sovittaisiin. Esityksen perustelujen mukaan pykälässä säädettäisiin valtion ja kuntien välisistä kokeilusopimuksista nuorisotakuuseen liittyen. Työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien välisen yhteistyön helpottamiseksi ja parantamiseksi kokeilusopimuksissa sovittaisiin nuorisotakuukokeilua varten nimettävistä yhdyshenkilöistä työ- ja elinkeinotoimistoissa. Kokeilussa mukana oleva kunta voisi ottaa yhteyttä työ- ja elinkeinotoimiston nimeämään yhdyshenkilöön nuorten palveluja koskevissa asioissa. Molempinpuolisen yhteistyön sujumiseksi olisi tarpeen, että myös kunta nimeäisi yhdyshenkilön. Yhdyshenkilöitä voisi olla myös enemmän kuin yksi. Ehdotetun 1 momentin mukaan sopimuksessa sovittaisiin myös työkokeilusopimuksen ja palkkatukihakemuksen käsittelyajoista. Kokeilussa mukana olevat työ- ja elinkeinotoimistot sitoutuisivat tekemään työkokeilusopimuksen ja palkkatukipäätöksen kokeilusopimuksessa sovittun ajan kuluessa siitä, kun asianmukaisesti täytetty työkokeilusopimus tai palkkatukihakemus olisi toimitettu työ- ja elinkeinotoimistoon.

Lakiluonnoksen 25 §:n yksityiskohtaiset perustelut ovat kannatettavia ja kohdentuvat kysymyksiin, joista aluehallintovirasto on saanut palautetta nuorisolain pohjalta nimetyiltä nuorten ohjaus- ja palveluverkoilta. Verkostoissa tulisi olla myös työ- ja elinkeinohallinto edustettuna, mutta tehdyn kyselyn mukaan kyseisen hallinnon edustaja puuttuu kokonaan viidesosasta lakisääteisiä verkostoja. Nuorisotakuun toteutumisen kannalta on tarpeellista velvoittaa te-hallinto paikalliseen yhteistyöhön, vaikka toimipisteitä onkin vähennetty. Velvoite yhteyshenkilön nimeämiseen on kannatettavaa, vaikka mikään ei estäisi sellaisen nimeämistä jo nykyisinkin, kuten monin paikoin on käytännössä tehty. Myös käsittelyaikojen enimmäispituuden säätäminen ja aktivointisuunnitelmien tekeminen yhteistyössä kuntien kanssa edistävät nuorten pääsyä riittävän nopeasti palvelujen piiriin.

Johtaja

Ullrike Hjelt-Hansson

Yksikön päällikkö
ylitarkastaja

Asta Sark

Aluehallintovirasto

Etelä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue

24.06.2014

Viite: Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 4.6.2014

VM035:00/2014

Lausuntopyyntöön viitaten toteamme peruspalvelu, oikeusturva ja luvat – vastuualueen osalta seuraavaa:

Yleistä

Etelä-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat vastuualue pitää kannatettavana kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämistä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevaa kokeilua.

Vastuualue pitää hyvänä sitä, että kuntakokeilujen avulla pyritään saamaan kokemuksia siitä, miten kunnat voivat säädösmuutosten ja muiden toimenpiteiden avulla poikkihallinnollisesti kehittää palvelurakennettaan ja säästää kustannuksiaan kunnille lainsäädännössä asetetuista velvoitteista riippumatta mutta kuitenkin palvelujen vaikuttavuustavoitteista tinkimättä sekä edistämään kunnissa käynnissä olevaa palveluprosessien ja toimintamallien kehittämistyötä.

Vastuualue pitää edelleen hyvänä sitä, että kokeilut kytkeytyvät hallituksen ohjelmaan sisältyvään kuntauudistukseen, ja sitä, että niiden tarkoituksena on osaltaan palvella kuntien yhdistämisselvityksiä. Vastuualue on myös samaa mieltä esityksen kanssa siitä, että ehdotetut kokeilut voivat toimia myös sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen edellyttämien palvelurakenteiden ja toimintamallien kehittämisen tukena.

Hyvinvoinnin integroitu toimintamalli

Hyvinvoinnin integroidussa toimintamallissa erilaiset hyvinvointipalvelut yhdistetään asiakkaan hyväksi siten, että palvelut suunnitellaan ja toteutetaan kokonaisvaltaisesti asiakkaan tarpeiden mukaisesti ja eri palvelut sovitetaan yhteen toimivaksi ja toisiaan tukevaksi kokonaisuudeksi. Pyrkimyksenä on myös erilaisten yksilöllisten palvelusuunnitelmien yhdistäminen yhdeksi yhteiseksi yksilölliseksi palvelusuunnitelmaksi.

Vastuualue katsoo, että palvelutarpeen arvioinnissa ja palvelusuunnitelman laatimisessa tulee eri palvelualojen edustajien toimia tiiviissä yhteistyössä, ja suunnitelman sisältöön tulee kiinnittää erityistä huomiota. Eri palvelualojen laatimat yksilölliset suunnitelmat ovat toisinaan olleet hyvinkin yksityiskohtaisia, ja asiakkaat ovat saattaneet kokea ne lupauksiksi palvelujen saamisesta - päätöksenomaisiksi asiakirjoiksi, joilla palvelut on taattu.

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6000
fax 03 570 8002
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi/etela

Hämeenlinnan päätoimipaikka
Birger Jaarlin katu 15
PL 150, 13101 Hämeenlinna

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9
PL 110, 00521 Helsinki

Kouvolan toimipaikka
Kauppamiehenkatu 4
PL 301, 45101 Kouvola

Suunnitelmat voivat muodostua luetteloiksi tarvittavista palveluista samalla kun tosiasiallinen palvelujen saaminen on käytännössä vaikea järjestää. Palvelusuunnitelmat toimivat sosiaalityössä työvälineinä ja niiden laatiminen ja noudattaminen linjaa prosessien etenemistä, mikä varsinkin nuorten asiakkaiden kohdalla on tärkeää.

Vastuualue toteaa esityksen sivulla 4 mainittuun erityishuolto-ohjelmaan ja perusopetuslain 17 § mukaiseen ohjelmaan viitaten, että olisi hyvä mainita yleisesti ottaenkin kaikkien sosiaalipalveluiden perustuvan päätökseen. Lisäksi tulisi huomata, että sosiaalihuoltoa koskevien palvelupäätösten on ainakin jollain tavalla tarkoitettu tukeutuvan palvelusuunnitelmiin. Vastuualue kummeksuu, miksi perusopetuslain edellä mainitun lainkohdan mukaista suunnitelmaa ja päätöstä selvitetään perustelutekstissä erittäin perusteellisesti (myös sivut 24 – 25) sosiaalipalveluiden osuuden ollessa varsin yleisluontoinen.

Vastuualue toteaa, että hyvinvoinnin integroidun toimintamallin tueksi olisi pidemmällä aikavälillä ilmeisesti kehitettävä myös asiakastietojärjestelmiä siten, että asiakassuhteeseen liittyviä tietoja voitaisiin käsitellä ja kohdistaa oikein ja tehokkaasti. Kehittämistyössä tulee erityisesti huomioida hyvä tietoturva, sillä yksilötietojen laajaan käyttöön sisältyy myös riskejä.

Asumispalveluiden toimintamalli

Asumispalvelujen toimintamallia koskevassa kokeilussa on tarkoitus kehittää asumispalvelujen malleja, jotka mahdollistavat lakisääteisesti riittävän palvelutason toteuttavat palvelut, mutta tekevät joustaviksi kunnille kustannuspaineita aiheuttavien suositusten noudattamiskäytäntöjä.

Vastuualueen näkökulmasta erilaiset palveluasumista koskevat laatusuositukset ovat myötävaikuttaneet asumisen laadun parantumiseen. Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaviranomaisten (AVit ja Valvira) laatimat valvontaohjelmat ovat puolestaan tehneet läpinäkyväksi ja yhtenäistäneet viranomaiskäytäntöjä, mikä on määritelty myös Valviran yhdeksi keskeiseksi tehtäväksi. Palveluasumisen kriteerejä määrittävät myös muut viranomaiset kuten asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA), jonka myöntämän avustuksen saamiselle asetetut ehdot saattavat olla sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaviranomaisten vaatimuksia suuremmat. Myös palo- ja pelastusviranomaiset asettavat omat vaatimuksensa palveluasumisen toteuttamiselle kuten esimerkiksi sammutuslaitoksen (sprinklerijärjestelmän) asentamiselle. Lisäksi terveydensuojeluviranomaisilla on kriteerinsä esimerkiksi hygieniaan ja ruokahuoltoon liittyen.

Vastuualue toteaa, että palveluasumisessa tärkeintä on asiakkaiden yksilöllisten asumistarpeiden huomioon ottaminen. Ne määrittävät asumismuodon kuten ryhmäkoti, palvelutalo, yksiö, kaksio jne. sekä asumisessa tarvittavat palvelut. Suomalaista hoito- ja palvelukulttuuria hallitsevat vielä vahvasti laitospaikkaiset fyysiset rakenteet sekä laitospaikkainen hoitokäytäntö. Tavoitteena ovat kodinomaiset toimintayksiköt, jotka ovat viihtyisiä ja joissa on asukkaiden palvelutarpeeseen nähden riittävästi henkilökuntaa. Lisäksi kehitetään kotiin annettavia palveluja. Kodinomaisuuden ja ylipäänsä hyvän asumisen määrittely on keskeistä. Toivottavaa onkin, että valtakuntaan saataisiin hyvän

asumisen kriteeristö, jolla määriteltäisiin perusedellytykset nykyaikaiselle asumiselle. Kriteeristö käsittäisi kaiken asumisen riippumatta palvelutarpeesta. Lisäksi erityistarpeet huomioitaisiin erikseen tavoitteena erilaisten asiakasryhmien tasavertainen kohtelu.

Asumispalvelujen toimintamallien uudistamista koskevilla kokeiluilla on tarkoitus luoda kunnille mahdollisuuksia kehittää uudentyypisiä vanhusten, vammaisten ja muiden erityisryhmien asumiseen liittyviä palvelumalleja. Tämä voi tarkoittaa erilaisten asumispalvelujen ratkaisuja ja tuottamistapoja esimerkiksi joustavin tilaratkaisuin, kaavoituksen keinoin, olemassa olevan asuntokannan hyödyntämisellä, eri palvelumuotojen yhdistämisellä ja resurssien joustavalla yhteiskäytöllä. Ehdotuksen mukaan esimerkiksi määrä-aikainen lupa voitaisiin myöntää, jos palvelun tuottaja jatkaa toimintaa samoissa tiloissa, joissa kunta tai muu palvelun tuottaja on toiminut välittömästi ennen toimijan vaihtumista.

Vastuualue kiinnittää huomiota siihen, että olemassa olevan asuntokannan hyödyntäminen, joustavat tilaratkaisut sekä resurssien yhteiskäyttö saattavat johtaa tarkoitukseen sopimattomien tilojen käyttöönottoon/käytön jatkamiseen. Usein palveluntuottajan vaihtuminen liittyy siihen, että tilat ovat osoittautuneet syystä tai toisesta epätarkoituksenmukaisiksi ja sopimattomiksi harjoitettuun toimintaan nähden.

Valvonnan toimintamalli

Esityksen mukaan kuntien taholta on tuotu esiin suositusten ja ohjeiden tiukka noudattaminen lupa- ja valvontaviranomaisten toiminnassa, vaikka suositukset ja ohjeet eivät ole sitovia. Niitä on noudatettu yhdenvertaisuuden periaatteen toteuttamiseksi kuntakohtaisessa harkinnassa, jolloin niistä on muodostunut normeihin verrattavaa ohjausta. Valvonnan menettelytapoja pyritään kehittämään mm. indikaattoriperusteista valvontaa soveltamalla.

Vastuualueen näkökulmasta vahvuutena valvontaan liittyvässä kokeilussa on kuntien omavalvontaotteen vahvistaminen. Ongelmakohtia ovat indikaattoriperusteiseen valvontamalliin liittyvä ennakkollisen valvonnan puuttuminen ja kokeilun lyhytaikaisuudesta ja kiireellisestä valmisteluajataulusta johtuvat kokeilun tulosten arvioinnin vaikeudet.

Valvonnan toimintamallissa sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirastot soveltaisivat kokeiluun osallistuvien kuntien kokeilukohteiden toiminnan valvonnassa ensisijaisesti toiminnan tuloksellisuutta osoittavia kuntien ja valtion välisessä sopimuksessa myöhemmin määriteltyjä indikaattoreita. Indikaattoreiden avulla on tarkoitus kuvata sitä, saako asiakas ja kuntalainen palvelut sisällöltään, laadultaan ja vaikuttavuudeltaan lainsäädännössä tarkoitetulla tavalla.

Vastuualueen näkökulmasta olisi erityisen olennaista tietää, mitä valvonnan indikaattorit ovat sekä lausua niiden toimivuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Asiakaspalvelun laatua ja vaikuttavuutta osoittavien indikaattoreiden kehittäminen on erittäin kannatettavaa. Myös taloudellisuuden ja tehokkuuden samanaikainen seuranta on tärkeää, vaikka se ei lain mukaan kuulu valvontaviranomaisten tehtäviin. Valmisteluajataulu indikaattorien kehittämiselle kuntakokeiluja varten on erittäin haasteellinen ottaen

huomioon, että niiden avulla valvontaviranomaisten olisi kuitenkin tarkoitus kokeilun aikana ensisijaisesti varmistua tarjottavien palveluiden laadusta ja vaikuttavuudesta sekä kansalaisten oikeusturvan toteutumisesta.

Kokeilusopimuksista sanotaan 12 §:ssä, että indikaattorit voivat kuvata palvelujen saatavuutta, asiakkaiden palvelutarpeen, terveyden tai toimintakyvyn kehitystä, asiakastyytyväisyyttä ja muita palvelun laatutekijöitä. Vastuualue toteaa, että ilmaisu ”voivat kuvata” tulisi korvata ilmaisulla ”on kuvattava” edellä mainittuja laatutekijöitä. Laatutekijöihin olisi hyvä lisätä asiakas- ja potilasturvallisuus ja itsemääräämisoikeuden toteutuminen. Vastuualue toteaa, että nyt kriteerit indikaattoreille on kerrottu niin väljästi, että niiden merkitys valvonnan välineinä jää kyseenalaiseksi.

Myös on huomattava, että jälkikäteisellä tulosten tarkastelulla (arvioidaan, onko aikaansaatuja tulosten kannalta esim. henkilöstön määrä ollut lainsäädännön edellyttämällä tavalla riittävä tai tilat tarkoituksenmukaiset ja toimintaan sopivat), ennakkollisuuden osuus valvonnassa ei voi toteutua.

Indikaattoreiden vertailua aikaisempaan kehitykseen tai muihin kuntiin on tuskin tosiasiasa mahdollista tehdä, sillä muiden kuin kokeilukuntien osalta yleisesti saatavilla oleva indikaattoritieto on vanhaa, indikaattoreiden kehitykseen voivat todennäköisesti vaikuttaa muutkin kuin kuntakokeilusta aiheutuvat tekijät ja puolen vuoden tarkasteluvälillä vain kahden vuoden ajanjaksolla isompia johtopäätöksiä ei liene mahdollista edes tehdä.

Kokeilulla pyritään lisäämään valvojan viranomaisen ja kunnan vuoropuhelua kuntaan kohdistuvassa ohjauksessa ja valvonnassa ja tällä tavoin osaltaan siirtämään ohjauksen ja valvonnan painopistettä jälkikäteisestä jo tapahtuneisiin epäkohtiin puuttuvasta valvonnasta ennakkollisen ja virheellistä toimintaa ennaltaehkäisevän ohjauksen suuntaan. Valvojan viranomaisen ja kunnan vuorovaikutuksen merkitys korostuu esimerkiksi ehdotetussa indikaattoriperusteisessa valvonnassa.

Osa kokeilukunnista on ilmoittanut olevansa halukas kehittämään omavalvontaa kokeilun kohteena olevan toiminnan seurannan ja omaehtoisen valvonnan tueksi. Omavalvontaa varten kokeilukunnat laatisivat omavalvontaohjelman, josta ilmenee, miten toiminnan asianmukaisuutta seurataan ja miten mahdolliset puutteet ja virheet korjataan. Omavalvontaohjelma korostaa kunnan omaa vastuuta toiminnan asianmukaisesta ja laadukkaasta järjestämisestä. Samalla tavoitteena on ehkäistä ennalta tilanteet, joiden perusteella valvontaviranomaisen pitäisi jälkikäteisvalvonnan keinoin puuttua toimintaan.

Kunnan omavalvontaotteen vahvistaminen on vastuualueen näkökulmasta hyvä tavoite. Kunnalla olisi oltava käytössään keinot, joiden pohjalta sen olisi mahdollista reagoida nopeasti ja omaaloitteisesti havaitsemiinsa tai tietoonsa saatettuihin epäkohtiin. Ihannetilanteessa valvovalla viranomaisella ja kunnalla on yhteinen näkemys omavalvontaohjelman sisällöstä, ja valvojan viranomaisen ensisijaisesti seuraa omavalvonnan toimivuutta. Edempänä kommentoitu indikaattoriperusteisen valvonnan malli myös jonkin verran lähestyy tätä ajatusta.

Kehitettävät vuorovaikutteiset menetelmät voisivat esityksen mukaan liittyä myös esimerkiksi tilanteisiin, joissa valvonnan yhteydessä ilmenee epäkohtia palveluiden järjestämisessä tai tuottamisessa, ja joissa tilannetta lähdettäisiinkin korjaamaan hallinnollisen ohjauksen ja hallintopakon sijasta ensisijaisesti vuorovaikutteisien menetelmin. Tarvittaessa valvovalla viranomaisella on kuitenkin edelleen käytettävissään lainvastaisen toiminnan korjaamiseksi tai keskeyttämiseksi sille muualla lainsäädännössä säädettyyn toimivaltaan perustuva oikeus hallinnollisen ohjauksen ja hallintopakon käyttöön.

Vastuualue näkee vuorovaikutuksen tavallisena ja luontevana osana toimintaansa ja vierastaa siksi vuorovaikutuksellisen toiminnan ja hallinnollisen ohjauksen esittämistä toistensa vaihtoehtoina. Vastuualueen päivittäiseen työhön kuuluu monimuotoinen ennakollinen ja toiminnanaikainen ohjaus ja neuvonta sekä yhteydenpito kuntaan esim. epäkohtailmoituksen aiheuttaman välittömän reagoimisen mahdollistamiseksi. Se lisäksi voimavarojensa puitteissa yhdistää vuorovaikutteisia tilanteita myös hallinnollista ohjausta ja hallintopakkoa sisältäviin valvontaprosesseihinsa.

Lopuksi

Aluehallintovirasto toteaa lopuksi näkemyksensä, että yhteiskunnallisten vaikutusten arvioimisen kannalta olisi tärkeää, että valvovat viranomaiset seuraisivat myös sitä, vaikuttaako valvonnan uusien kriteereiden ja valvonnan yhteistyömuotojen käyttöönotto kokeilukunnista kansalaisilta tulevien epäkohtailmoitusten ja kanteluiden määrään taikka niiden sisältöön.

johtaja

Satu Koskela

johtava lakimies

Maritta Castrén